

Історична споруда Вінниці – Водонапірна вежа

Вінницький національний технічний університет

Анотація. У статті розглядається історія будівництва Водонапірної вежі м. Вінниця.

Ключові слова: історія, Вінниця, архітектура, архітектор Артинов

Abstract. This article reviews the construction of the water tower of Vinnitsa.

Keywords: History, Vinnitsa, architecture, architect Artynov.

Вступ

Водонапірна вежа, нині Вінницька вежа – історична споруда на Європейській площі у місті Вінниця. Сьогодні вежа – є філією обласного краєзнавчого музею. Метою роботи є дослідження історії будівництва Водонапірної вежі м. Вінниці.

Основна частина

Однією з найважливіших проблем у місті Вінниця на початку ХХ ст. було постачання населення доброякісною питною водою. Більшість мешканців користувалася брудною водою з річки Буг. Лише незначна кількість заможних вінничан мала можливість користуватися колодязною водою. Тому з 1910 року почалося будівництво міського водогону. Система водогону складалася з насосної станції і водонапірної башти [1].

Питання про необхідність централізованої подачі води в міській Думі обговорювалося з 1902 року через загрозу захворювання населення чумою. Вінницький міський лікар Микола Васильович Оводов в своїх рапортах писав про необхідність створення проекту централізованого водопостачання та боротьби з вінничанами, які займалися водовозним промислом. Для цього була створена комісія, яка розглянула питання про можливість будівництва парового водопідйому на березі річки Буг по вул. Театральній між садибами Поплавського і Габріоловича та башти з резервуаром на 10 тисяч відер води і фільтром для води. Були наопрацьовані документи, ескізи, робочі рішення [2].

Водонапірну вежу краще всього було розмістити на землях Габріоловичів. У 1904 році перший Міський Архітектор Григорій Григорович Артинов розробив проект водогону та водонапірної вежі з двома металевими резервуарами нагорі, по 5 тис. відер води кожний та підігрівом. Згідно з кресленнями система водозабору мала знаходитись в кінці вулиці Богдана Хмельницького, де починався скелястий берег, бо саме там, була найчистіша вода. Але Габріолович запросила за свою ділянку непосильну для міського бюджету ціну. Артинов був змушений змінити проект. За новим варіантом машинний зал насосної станції, відстійник, фільтрувальні споруди, водозабірні колодязі мали бути розташовані на іншому березі Бугу. Поєднати їх та центр міста мала підводна труба. Проект узгоджувався до 1907 року в зв'язку з необхідністю постачання води в армійські казарми та накопичення кредитних ресурсів для будівництва. На допомогу погодились вінничани Хаїм Зіскінд і Мойсей Неер та одесит Мануїл Ремер. А дозвіл на будівництво був отриманий лише в 1910 році. Тому Вінницька вежа була споруджена протягом березня-листопада 1911 року за проектом та під наглядом Григорія Артинова [3].

Водонапірна вежа також використовувалася пожежним депо. На даху вежі була споруджена невеличка будка, яка стала майданчиком для швидкого реагування у випадку пожеж в місті Вінниця та її околиць. За допомогою набатного дзвону черговий сповіщав про пожежі. Для реалізації ідеї про «муніципальну вежу» у відповідності до проекту архітектора Артинова було придбано за 3000 рублів годинник, який мав чотири мідних циферблатів зі звуковим биттям. Повністю система водогону

працювала лише десятиліття в 30-х роках ХХ ст. Після застосування електричних насосів водонапірна функція була відмінена [4].

Під час війни – у липні 1941, березні 1944 р. вежа використовувалась як спостережний пункт за ходом військових дій. Після війни вежа була переобладнана в житловий будинок. У ній поселилися сім'ї працівників міського водоканалу, на балансі якого вона продовжувала знаходитися до 80-х років. На початку 1980-х вежа була реконструйована за проектом архітектора Євгена Пантелеймонова. 17 лютого 1983 року рішенням виконкому обласної ради Вінницьку вежу, як пам'ятку місцевого значення, взято на державний облік. Споруду передали Вінницькому обласному краєзнавчому музею для створення філії «Музей революційної і бойової слави м. Вінниці». 15 лютого 1993 року з нагоди річниці виведення радянських військ з Республіки Афганістан у вежі було відкрито Музей воїнів Вінниччини, що загинули в Афганістані. 2000 року за рішенням міської ради вежу включено до переліку пам'яток – об'єктів місцевої символіки Вінниці [5].

Висновки

Таким, чином головний символ міста Вінниці - Водонапірна вежа, сьогодні Вінницька вежа, знаходиться на Європейській площі. Вінницька вежа – це архітектурна пам'ятка першого Міського Архітектора Вінниці Григорія Артинова. Є історичною та культурною спадщиною міста Вінниці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Вінниця: Історичний нарис./ [гол. ред. А. М. Подолинний]. – Вінниця, 2007. – С.78.
2. Царенко С. Звезда Григория Артынова, первого винницкого городского архитектора / С. Царенко, Е. Солейко. – Винница, 2012. – С.221-226.
3. Вінниця. Історія іншого часу (історичний хроноскоп) / О. Федоришен; - К., 2015. – С.70.
4. Добровольська Н. З історії вінницької вежі / Н. Добровольська // Подільська старовина: наук. зб. / Вінницький обласний краєзнавчий музей. – Вінниця, 2003. – С.126-129.
5. Пам'ятки історії та культури Вінницької області. Вінниця / ред. кол. тому Зводу пам'яток іст. та культ. України у Вінницький обл. : Ю. А. Зінко (гол. ред.), С. М. Василюк (заст. гол. ред.), К. І. Висоцька [та ін.]. – Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2016. – С.83-84.

Зінко Олена Василівна – кандидат історичних наук, доцент кафедри філософії та гуманітарних наук Вінницького національного технічного університету, Вінниця, e-mail: zinko-ov@ukr.net

Чумак Богдан Володимирович – студент групи ЗЕ-15б, факультет електроенергетики та електромеханіки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: 3e15b.chumak@gmail.com

Zinko Elena - Ph.D., assistant professor of philosophy and humanities sciences Vinnitsa National Technical University, Vinnitsa

Chumak Bogdan - student group ЗЕ-15b, Faculty of Electromechanics and Electricity, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: 3e15b.chumak@gmail.com